

30/11

Beatrice Webbs dagbok

Beatrice och Sidney Webb.

BEATRICE POTTER och Sidney Webb gifte sig år 1892; hon var 34 år gammal och han ett år yngre. Båda hade en "privat inkomst" som gjorde det möjligt för dem att göra ungefär vad de ville; båda ville på en gång forska och reformera. Resultatet blev ett nära femtiårigt samarbete, med ett antal böcker, betänkanden och politiska insatser i socialistisk riktning som de synliga frukterna. Deras samliv var personligt lyckligt likaväl som socialt produktivt, en sval och sträng lycka, med gemenskapen i intressen och ideal som grundval. När jag tänker på framtidens människa, skriver Beatrice Webb, föreställer jag mig en Operonlighet (Impersonality), "som ständigt reder ut världens materiella förhållanden genom intellektuella processer och genom en akt av vilja och känsla gör sig fri från alla andra motiv och intryck än en alltomfattande välvilja. Fysiska begär är för mig djävulen; de är tecken på en sjukdom som ändrar med döden, roten till det hat, den avund och den vinningslystnad som gör männi-

skans liv eländigt." Liksom utilitaristerna hundra år tidigare vilde makarna Webb i förakt för passioner, njutningar och allt materiellt arbete för materiella förbättringar, för "största möjliga lycka". Men Beatrice plågades tillika av tanken att allt detta var meningslöst, att det rättfärdigande i form av en gudomlig vilja som hon längtade efter inte fanns att tillgå. Hon tröstade sig med att arbetet för andra bäst passade henne och hennes make och återgick till statistik, protokoll och utredningar.

Beatrice Webb har utgivit två självbiografiska arbeten: "My Apprenticeship", från tiden före giftermålet — det mest personliga och läsvärda hon skrivit — samt "My Partnership", om makarnas samarbete fram till 1911. Efter hennes död har Margaret Cole publicerat hennes dagboksanteckningar från 1912 till och med början av 1924, då Sidney Webb blev handelsminister i MacDonalds första ministär (*Beatrice Webb's Diaries 1912-1924*, Longmans, Green and Co, 24 sh.). Från den följande tiden föreligger inte anteckningar av samma slag; dagböckerna får snarare formen av artiklar och strödda reflexioner, enligt vad lord Beveridge meddelar i sitt förord till den nu utkomna boken.

För den politiska historieskrivningen är dagboken främst av intresse genom de interiörer som ges från det engelska arbetarpartiet under det första världskrigets år och den följande tiden fram till regeringsbildningen 1924. Det centrala intrycket är ett svagt och splittrat parti, med motsättningar mellan de intellektuella i Fabian Society — med makarna Webb som inspiratörer — och fackföreningsledarna, mellan de aktiva anhängarna av krigspolitiken och de hel- eller halvhjärtade pacifisterna. Sidney och Beatrice Webb tvivlade inte på det engelska krigsdeltagandets nödvändighet; hos dem fanns det, liksom hos många tyska socialdemokrater, en känsla av att den egna nationen var kallad att genomföra en bättre social ordning i världen och att kriget därför måste föras till ett segerrikt slut; Beatrice

betonar rent av, samtidigt som hon klagar över den ohyggliga förödelsen, att kriget stimulerade hjältemod, självuppföring och samhörighet. Efter krigets slut och kakivalen på hösten 1918 syntes arbetarpartiets chanser ytterligt små. Inbördesstriden bland liberalerna och inom Lloyd Georges koalitionsregering samt det bittra missnöjet över efterkrigsårens osäkra och opportunistiska politik ändrade läget. Plötsligt fann sig Sidney Webb, förut en trägen intellektuell arbetare utanför den ledande kretsen, vara parlamentsledamot och en av den inre cirkeln i MacDonalds kabinett. Berättelsen om hur den nya ministären improviserades under samtal mellan några få politiker, som oväntat kallades att bilda Hans Majestäts regering, hör till de roligaste partierna i boken.

I det hela är dock de många karaktäristikerna av personer, de många livligt och något elakt relaterade episoderna, det mest givande i dagboken. Den idealistisk-puritanska inriktningen präglar alla omdömen. Lloyd George skildras med roat förakt. "Den lille walesiske trollkarlens låga intellektuella och moraliska standard är så uppenbar och samtidigt är han så trevlig och vital att officiell respekt och personlig aktning övergår i en känsla av att vara i angenämt dåligt sällskap". Samtal mellan Lloyd George, Webbs och Haldane bestyrker ryktena om att regeringschefen på våren 1918 tänkte sig möjligheten av en total frontförändring; Tyskland, vars offensiv i väster hotade, skulle få behålla sina erövringar i öster och kanske till och med eggas att krossa bolsjevismen mot att västmakterna fick fred på anständiga villkor. Det var samma taktik som skyttade hos konservativa engelska kretsar tjugo år senare, innan Hitlers makt och aggressivitet gjorde honom definitivt omöjlig som Englands värja på kontinenten.

Många andra porträtt är värda att återge. Edward Grey beskrivs som en trohjärtad och patriotisk gentleman "utan originalitet, utan märkliga intellektuella gåvor, utan längtan efter sociala förändringar, men också utan födomar mot sådana förändringar, utan onda böjelser och utan stort patos — en inkarnation av den negativa godheten". "Branting, som lunchade hos oss i går, är en kraftig och tung man, fysiskt och psykiskt; han kunde ha varit en stor man, om han varit sundare i sina vanor. Men han äter, dricker och röker för mycket — följden blir andlig slöhet och orörlighet, utom då han stimuleras av ett stort tillfälle. Ett massivt gott omdöme är hans främsta karaktärsdrag." Stanley Baldwin betraktas allmänt, skriver hon i november 1923, som en politisk idiot ("natural"). "Den stackars karlen säger att han är enfaldig, och alla, konservativa, liberaler och labourmän, tror honom." Oswald Mosley, sedermera den brittiska fascismens ledare, säges vid samma tid vara "den mest lysande figuren i underhuset". Han var vacker, rik, perfekt talare, outtröttlig arbetare, värdig, anspråkslös och älskvärd. "Så total fulländning tyder på att det finns något ruttet någonstans. Finns det hos honom någon svag punkt som kommer att uppenbaras i ett svårt läge genom att han förräder dig eller din sak?" Den gången var Beatrice Webb klarsynt.

Denna subtila, nobla och litet kyligt goda dam hade sitt ankare i mannen Sidney, av allt att döma mera robust och utväänd. Men även gentemot honom kunde han en stilsam överlägsenhet; han "är löjligt lycklig". Man påminns om en annan av Englands kvinnliga storheter, Virginia Woolf, i denna spänning mellan ett varmt hjärta och en aldrig vilande ironi.

HERBERT TINGSTEN

Nov.
5 l. 6 k. 1 ul.
1 m. 3 a.
S: a 16